

“Komen jullie uit Benidorm?!”

Een verslag van een verantwoorde studiereis naar Egypte.

Zomer vorig jaar heb ik me ingeschreven op de cursus “Inleiding in de cultuur van het oude Egypte. Het land van Toetanchamon”, verzorgd en gegeven door dr. Julia Harvey. Aansluitend bestond de mogelijkheid deel te nemen aan een vijftiendaagse reis naar Egypte, geleid door de docente. Het programma zag er zo aantrekkelijk uit dat ik me meteen heb opgegeven, samen met mijn man en onze zoon.

Half februari was door de reisorganisatie Djed, in samenwerking met Julia, een soort kennismakingsbijeenkomst georganiseerd. We kregen in vogelvlucht gepresenteerd wat we tijdens de reis konden verwachten, zowel wat betreft de archeologie als de meer profane kanten van de reis: welke medicijnen bijvoorbeeld, en hoe om te gaan met de gevreesde darmklachten die blijkbaar onvermijdelijk zijn bij een bezoek aan Egypte. Onze groep bleek te bestaan uit 26 mensen, met inbegrip van Julia. In Egypte zouden wij steeds gegidst worden door een ervaren Egyptoloog waar Julia en de mensen van Djed al eerder goede ervaringen mee hadden, Mohamed Abd el Mawgoud.

Voor ons begon de reis zondagmorgen 4 maart in Haren. We ontdekten op het station allemaal senioren met koffers voorzien van Djed labels, die allemaal in de eerste klas coupé gehesen moesten worden, hetgeen zelfs enige vertraging en commentaar van NS conducteurs opleverde.

's Avonds in ons hotel in Caïro stond Julia ons op te wachten. Zij was al tien dagen in Egypte, onder andere om een vervolgcursus en -reis voor te bereiden.

Het hotel lag aan de Nijl, in een goed beveiligde buurt. Dit veiligheidsaspect was een van de aspecten van het moderne Egypte; we zouden er nog vaker mee te maken krijgen.

De volgende drie dagen brachten we in Caïro en omgeving door. Het hoofddaccent lag op oudheden uit het Oude Rijk: de piramides en de sfinx van Gizeh, de begraafplaats Sakkara waar ook de trappiramide van Djoser staat. Maar niet alleen deze toeristisch bekende plaatsen werden bezocht en bekeken; ook de minder bekende piramides van Dashour en Meidom hebben we met een bezoek vereerd. Twee piramides hebben we ook bezocht, evenals een mastaba met prachtige afbeeldingen van het leven en werken in het oude Egypte. Tijdens de busritten keken we onze ogen uit naar het leven van alledaag van de Egyptenaren van nu. En konden daarbij vaststellen dat qua behuizing en landbewerking alles in grote lijnen nog net zo was als vijfduizend jaar geleden. Alleen hebben de vrouwen nu geen pruiken op het hoofd maar hoofddoeken om.

Voor de eerste avond had Djed Egypt Travel meteen een speciale voorstelling voor ons geregeld, een optreden van vooral Nubische mannen en vrouwen met een authentieke Egyptische show van traditionele muziek en dans en een typisch Egyptische maaltijd. Later zouden we meer Nubische shows zien maar die waren duidelijk voor toeristen bedoeld. Dit eerste optreden was voor de meesten meteen het hoogtepunt op dit gebied.

De laatste dag in de hoofdstad werd besteed aan een uitgebreid bezoek aan het Egyptisch museum en, 's middags, aan het islamitische Caïro: de beroemde citadel. We bezochten twee moskeeën: de vrij recente Sultan Hassan moskee en een veel oudere, prachtige moskee. Het geplande bezoek aan de beroemde soek moesten we uitstellen tot de laatste dag, wegens gebrek aan tijd. We moesten door het chaotische verkeer naar het vliegveld voor onze vlucht naar Luxor. Onze lunch werd ons in de bus gebracht door de vertegenwoordiger van Djed in Caïro: Egyptische broodjes met de typische bonenpuree en gefrituurde kikkererwtentpuree.

In Luxor werden we meteen naar de boot gebracht waar we de komende vier nachten zouden slapen. Een prima onderkomen, goed verzorgd en goed schoon. We raakten al wat gewend aan de ons inziens koloniale omstandigheden: niets hoefden we zelf te dragen, alles werd voor je gedaan en gebracht. Alleen even checken of onze bagage klopte. En wel steeds voor alle consumpties

bonnetjes tekenen. Ze kunnen in Egypte goed formulieren invullen, meestal in meervoud! Onze eerste dag daar bezochten we twee tempels: het gigantisch grote en mooie tempelcomplex van Karnak, waar we met paard en koetsje naar toe werden gereden 's ochtends en tegen zonsondergang de mysterieus verlichte tempel van Luxor, op loopafstand van onze boot. Inmiddels waren velen van ons al 'aan de pil': ook wij ontkwamen niet aan de beruchte ongemakken aan onze ingewanden. Gelukkig verdwenen de klachten al spoedig nadat we de eerste pillen van de kuur hadden ingenomen. Niemand heeft om die reden verstek moeten laten gaan. Een ander verschijnsel waar we voor gewaarschuwd waren, hadden we inmiddels ook al waar kunnen nemen: overal werden we belaagd door Egyptenaren die ons van alles aan wilden smeren of die wel met ons op de foto wilden, uiteraard tegen betaling van een fooi, baksjisj. En niet alleen elke koetsier, kamelendrijver of bewaker, ook de toeristenpolitie op kameel probeerde ons fooi af te troggelen. Wat dat betreft was de boot ook een rustpunt: hier liet men ons gelukkig met rust.

Na onze tweede nacht op de boot begon de vaart over de Nijl. Omdat we pas tegen het middaguur vertrokken, konden velen nog even naar het nieuwe museum in Luxor: een prachtig museum waar exemplarisch topstukken uit de collectie schitterend geëxposeerd staan, voorzien van relevante informatie. We hebben deze vaardag besteed aan uitrusten boven op het dek, op riante ligbedden, al dan niet met schaduw. Een heerlijk windje maakte het verblijf daar bijzonder aangenaam. Ondertussen keken we onze ogen uit: aan beide oevers van de Nijl trok het leven in Egypte aan ons voorbij. Je kon goed zien hoe smal de vruchtbare stroken land aan beide kanten zijn, en hoe scherp de grens tussen het groene, frisse land en de onvruchtbare woestijn.

Tijdens het wachten voor de sluis werden we opeens belaagd door vele kleine bootjes met mannen die in plastic zakken badlakens en ander textiel op ons dek gooiden, met een enorme precisie. Ondertussen liep de man uit het winkeltje aan boord alert rond om ons te waarschuwen voor de inferieure kwaliteit en/of praktijken van zijn concurrenten. Het was een complete show. Na het sluizen voeren we in het donker door, naar men zegt tot een uur of een 's nachts. De tweede vaardag werd aangelegd voor excursies naar de tempels in Edfu – weer met een koetsje er naar toe - en Kom Ombo. We begonnen inmiddels al aardig oog te krijgen voor stijlverschillen. De mensen uit onze groep die Julia's colleges hebben gevolgd, kregen nu in het echt de verfijning, pracht en soms praal te zien waar ze het tijdens de cursus over gehad heeft. Iedere keer weer werden we verrast door de schoonheid en kwaliteit en door het feit dat zulke schitterende werken duizenden jaren bewaard gebleven zijn, met name door de conserverende werking van het woestijnzand. Onze Nijlcruise eindigde in Aswan, waar we 's avonds in het donker aankwamen. Bij het wakker worden had ik vanuit het raam van onze cabine een prachtig zicht op de plek waar in woestijnrotsen de graven van de edelen aangelegd waren. Voor onze bagage werd gezorgd – we hoefden zelf weer niets te doen – en wij gingen met een motorboot naar de overkant om die graven te bezichtigen. Wie wilde kon daarna op een kameel naar het Simeonsklooster, een wiegelend ritje van ongeveer een kwartier: een ware belevenis, ook wat betreft alle gedoe er om heen. In het klooster uit de 10e eeuw, een ruïne, kregen we voorgelezen informatie van Mohamed, die van Egyptische zaken veel maar van kloosterzaken duidelijk minder verstand had. Daarna een bezoek aan de (Duitse) opgraving en het museum in Elefantine, met uitzicht op het beroemde Old Cataract hotel en op ons hotel dat er naast ligt. We waren inmiddels halverwege onze reis en tegelijk op het meest zuidelijke punt. Dat was ook aan de temperatuur te merken: zo rond de 33 graden overdag. Door de nabijheid van het Nassermeer ontstaan hier gauw wolken waardoor het benauwd aanvoelde. 's Avonds aten we in een Nubisch restaurant, met show, duidelijk gericht op toeristen. Vervoer steeds met motorboot.

Die eerste nacht in ons hotel was kort: al om kwart over drie werden we gewekt voor de busreis naar Abu Simbel. Velen sliepen in de bus verder; sommigen zagen de zonsopgang in de woestijn. Abu Simbel is overweldigend. Ongelooflijk wat ook hier weer behouden is gebleven, met dank aan Unesco. 's Middags was het mogelijk met een kenner een boottocht te maken om vogels te bekijken. Oorspronkelijk hadden de meesten zich hier voor opgegeven maar uiteindelijk is maar een klein groepje meegegaan, tot volle tevredenheid overigens. De anderen gaven de voorkeur aan wat vrije

tijd: uitrusten bij het zwembad, een bezoek aan de soek van Aswan of aan het Nubisch museum. 's Middags bezochten we de beroemde botanische tuin op Kitchener-eiland. De volgende dag stonden het Nassermeer met de dam en twee verplaatste tempels centraal. Ook bezichtigden we de steengroeve met de onvoltooide obelisk. Daarna per bus terug naar Luxor: we reden nu door het landschap en de dorpjes die we eerst lui vanaf de boot hadden bewonderd. Terug in Luxor verbleven we nu drie nachten in een hotel. Al eerder was de mogelijkheid geboden hier een ballonvaart te maken. Dat betekende wel heel vroeg uit bed. De meesten wilden mee. Helaas mislukte de eerste poging door de wind maar we kregen een herkansing op de laatste dag in Luxor. Toen lukte het wel. We vlogen over land, over de Nijl en over de tempel van Luxor en de sfinxenallee. Sensationeel om dit alles zo van bovenaf te bekijken! Verder bezochten we in deze dagen de kolossen van Memnon, de vallei der koningen waar we enkele graven bezochten (voor wie wilde, ook het graf van Toet Anch Amon) met hun reliëfs en beschilderingen in prachtige kleuren en de terrassentempel van Hatsjepsot. Allemaal 'musts' voor toeristen en dus ook voor ons. Gelukkig viel het met de drukte mee, zowel hier als op andere zeer toeristische plekken. Een bijzondere beleving vond ik de busreis naar Abydos en Dendara. We reden in een konvooi, verplicht voor buitenlanders in verband met hun veiligheid. Hiervoor werd al het andere verkeer steeds opgehouden. Meestal stond het dorps hoofd met geweer ons op te wachten; langs de kant zwaaiden kinderen en mensen. Soms zag je gebaren van ongenoegen, bewapende militairen. Het gebied waar we doorheen reden schijnt politiek onrustig te zijn. In beide plaatsen bezochten we tempels, die ons steeds weer voor verrassingen stelden. Je denkt dat je inmiddels wel genoeg gezien hebt, maar steeds werd dit beeld bijgesteld door andere facetten, mooiere beelden. De laatste dag in Luxor werd besteed aan excursies naar het arbeidersdorp, de vallei der Edelen en Medinet Habou. We bezichtigden twee graven, beschilderd in de meest frisse, heldere kleuren. Je weet écht niet wat je ziet! En Mohamed, die in Luxor woont, heeft ons geleid naar en door de soek. 's Avonds namen we bij het diner afscheid van hem. We hadden in hem een bescheiden, serieuze, sympathieke gids die genoot van alle vragen die werden gesteld en steeds weer wist in te spelen op alle wisselende, flexibele afspraken. De volgende ochtend uitchecken en naar het vliegveld richting Caïro, naar hetzelfde hotel. Vroeg op, alweer; de moeheid had inmiddels goed toegeslagen. Regelmatig hoorde je verzuchten dat dit duidelijk geen vakantievierden maar reizen was. Op het vliegveld leek het even of we op Schiphol geland waren: bewolkt en zelfs even regen, met Nederlandse temperatuur. We bezochten de Koptische wijk met het bijbehorende museum dat pas weer open was. 's Middags voor de tweede keer naar het Egyptisch museum en op eigen gelegenheid lopend naar het hotel. 's Avonds met de bus naar de bekende soek, waar we ook ons afscheidsdiner hadden. Hier namen we ook officieel afscheid van Julia, hoewel die met ons mee terug reisde. Ze verstond de kunst ons steeds weer enthousiast te maken, steeds weer in te spelen op mogelijkheden en wensen en daarbij met iedereen, zowel de groep als de Egyptenaren waar we mee te maken hadden, rekening te houden. Ze houdt overduidelijk van Egypte in al z'n facetten en weet dat inspirerend over te dragen.

Bij de bagageband op Schiphol begint het uiteenvallen van onze groep. Van enkele mensen wordt hier al afscheid genomen; de meesten nemen de trein naar het noorden. Bijna iedereen reist eerste klas, naar blijkt in een stilte coupé. Het lukt ons aardig die stilte te bewaren maar vanaf Zwolle doorbreken we dat gebod bij elk station waar groepsgenoten uitstappen. Er wordt hartelijk gegroet en gekust en tot ziens geroepen. In onze coupé zit ook een ouder echtpaar waarvan de vrouw bij weer zo'n afscheidsritueel spontaan uitroept: “Komen jullie uit Benidorm?!” Nee mevrouw, we komen allemaal uit Egypte! Een fantastische reis.

Cilly Kramer-Clobus